

С.М. Бервено. – К., 2006.

18. Васильченко В. В. Науково-практичний коментар Закону України „Про міжнародне приватне право”/ В.В. Васильченко. – К., 2007.

19. *Винокурова Л. Ф.* Зовнішньоекономічні контракти: укладення, виконання та арбітраж. Актуальні питання визначення застосовуваного права // Міжнародний комерційний арбітраж в Україні: теорія та законодавство / Торг.-пром. палата України; під заг. ред. І. Г. Побірченка. — К., 2007.

20. Громова Н. Внешнеторговый контракт : учебное пособие. – М., 2000.

21. Джудитта Кордеро Мосс. Автономия воли в практике международного коммерческого арбитража. — М., 1996.

22. Діковська І. Застосування гнучких та фіксованих колізійних прив'язок до договірних зобов'язань // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 6. – С. 46–49.

23. Захарченко Т. Г. Арбітражна угода як правова основа передачі спору на розгляд у міжнародний комерційний арбітраж // Міжнародний комерційний арбітраж в Україні: теорія та законодавство / Торг.-пром. палата України; під заг. ред. І. Г. Побірченка. — К., 2007.

24. Кравченко С. С. Поняття та порядок укладення зовнішньоекономічного договору (контракту) // Адвокат. – 2008. – № 11. – С. 14-26.

25. Міжнародний комерційний арбітраж в Україні: теорія та законодавство / Торг.-пром. палата України; під заг. ред. І. Г. Побірченка. — К., 2007.

26. Мілаш В. С. Захисні застереження в зовнішньоекономічному договорі: монографія. – Полтава, 2004.

27. *Розенберг М. Г.* Международный договор и иностранное право в практике Международного коммерческого арбитражного суда. — 2-е изд., перераб. и доп. — М., 2000.

28. Юлдашев О.Х. Міжнародне приватне право: Акад. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К., 2004.

Надійшла до редакції 15.10.2012

І.Г. Бережна

здобувач

*(Харківський національний
університет внутрішніх справ)*

УДК 347.961.1

ОХОРОНА ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ НОТРІУСОМ

Охарактеризовано роль нотаріату в охороні прав та законних інтересів фізичної особи-підприємця. Визначено особливості вчинення нотаріальних дій з метою охорони прав та законних інтересів фізичних осіб-підприємців.

Ключові слова: *нотаріус, нотаріат, охорона прав підприємців, нотаріальна дія.*

Охарактеризована роль нотариата в охране прав и законных интересов физических лиц-предпринимателей. Определены особенности совершения нотариальных действий с целью охраны прав и законных интересов физических лиц-предпринимателей.

Ключевые слова: *нотариус, нотариат, охрана прав предпринимателей, нотариальное действие*

The role of notarial system in the protection of rights and lawful interests of individuals-entrepreneurs is described in the article. The features of notarial services to protect the legitimate rights and interests of individuals-entrepreneurs.

Keywords: notary service board, notary public, protect the rights of the entrepreneur, notarial act.

Постановка проблеми. Становлення України як незалежної, правової держави з розвинутою ринковою економікою є неможливим без створення належних умов для реалізації громадянами права кожного на підприємницьку діяльність і розвитку малого підприємництва. У більшості розвинутих країн світу саме мале та середнє підприємництво є основою економіки.

Підприємець, який діє самостійно та на власний ризик, потребує правових гарантій з боку держави, яка має забезпечити не лише свободу підприємницької діяльності, що не заборонена законом, але й створити ефективний механізм охорони й захисту прав та інтересів підприємців. При цьому обов'язок держави зводиться не лише до визнання чи відновлення порушеного, невизнаного або оспорюваного права чи законного інтересу, але й до недопущення їх порушення чи оспорювання, вироблення адекватних правових способів їх охорони, в тому числі і шляхом розвитку системи нотаріату.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. На теоретичному та практичному рівнях питання нотаріальної діяльності досліджувалися в роботах Н.І. Авдеєнко, М.Г. Авдюкова, В.В. Аргунова, В.М. Баранкової, Ю.В. Желіховської, В.В. Комарова, Л.К. Радзівської, С.Я. Фурси, Є.І. Фурси тощо, проте спеціальних наукових досліджень питань охорони прав та законних інтересів фізичних осіб-підприємців нотаріусом не проводилося, що свідчить про актуальність даної тематики.

Метою даної статті є висвітлення проблемних питань, пов'язаних із охороною прав та інтересів фізичних осіб-підприємців нотаріусом. Завданнями, що допоможуть дійти поставленої мети, є: критично проаналізувати положення діючого законодавства України, що регламентує діяльність нотаріату, умов та порядку вчинення нотаріальних дій, виявити особливості вчинення таких дій, спрямованих на охорону прав та законних інтересів фізичних осіб-підприємців, сформулювати висновки та рекомендації щодо правозастосування та удосконалення діючого законодавства.

Виклад основного матеріалу. Підприємницька діяльність, як зазначається у ст. 42 ГК України, є самостійною та ініціативною, систематичною, на власний ризик господарською діяльністю, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. При цьому необхідно зазначити, що отримання прибутку – це найближча мета підприємця, стратегічним же напрямком його діяльності є збільшення власних капіталів, економічне зростання, яке є неможливим без правової стабільності.

Нотаріальна форма захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів охоплює як захист, так і охорону цивільних прав та охоронюваних законом інтересів. При цьому під захистом цивільних прав та охоронюваних законом інтересів слід розуміти застосування передбачених законом заходів юридичного й фактичного порядку для здійснення цивільних

прав при їх порушенні, оспорюванні чи запереченні в іншій формі. Охороною цивільних прав є система заходів попереджувального (превентивного) характеру, спрямованих на нормальний хід реалізації цивільних прав за відсутності їх заперечення в будь-якій формі.

Нотаріат є складовою частиною правової системи будь-якої країни, оскільки здійснювані нотаріусами функції об'єктивно необхідні і затребувані суспільством. У літературі неодноразово підкреслювався саме превентивний (попереджувальний) характер нотаріальної діяльності [1, с. 60–61; 2, с. 3]. Нотаріус гарантує юридичну безпеку операцій, вчинених за його участі, попереджає правові конфлікти суб'єктів цивільних правовідносин, що, у свою чергу, є складовим елементом цивільного обігу речей, кредитних ресурсів і інвестицій та є одним з факторів економічного розвитку.

Саме так визначено роль нотаріату в Резолюції АЗ 0422/93 Європейського парламенту, відповідно до положень якої діяльність нотаріуса характеризується передачею йому державою частини своєї верховної влади, зокрема, для забезпечення можливості надання послуг зі складання договорів, посвідчення їх законності, додання їм виконавчої та доказової сили, а також надання, в порядку попередження конфліктів, неупередженої допомоги зацікавленим сторонам з метою зменшення кількості справ, що розглядаються в судах [3].

Охорона прав і законних інтересів фізичних осіб здійснюється шляхом вчинення нотаріусом передбачених законом нотаріальних дій, а також при відмові в їх вчиненні, при роз'ясненні сторонам наслідків здійснюваних дій.

Нотаріальні дії, що складають предметну компетенцію нотаріату, ефективно забезпечують охорону прав та законних інтересів у тому випадку, якщо вчиняються відповідно до встановлених законом правил їх вчинення.

Так, будь-яка нотаріальна дія являє собою доволі складну і змістовну процедуру, яка обов'язково включає встановлення загальних матеріально-правових умов нотаріальної дії (суб'єктивних передумов матеріальних правовідносин, їх юридико-фактичного складу, зміст прав та обов'язків); перевірку змісту волевиявлення та його відповідності волі учасників; роз'яснення учасникам матеріально-правових наслідків нотаріальної дії та надання матеріально-правовим відносинам належної юридичної форми.

Зокрема, відповідно до ст.ст. 43, 44 Закону України «Про нотаріат», при вчиненні нотаріальної дії нотаріус установлює особу, що звернулася за вчиненням нотаріальної дії, та здійснює перевірку обсягу цивільної дієздатності фізичних осіб, цивільної правоздатності та дієздатності юридичних осіб, перевірку повноважень представника фізичної або юридичної особи, а також встановлює наміри сторін вчиняти правочин

Дієздатність громадянина, що звернувся за вчиненням нотаріальної дії, перевіряється нотаріусом на підставі наданих документів, передбачених ст. 43 вищевказаного Закону, що підтверджують його вік, а також на підставі переконаності нотаріуса в результаті проведеної розмови та роз'яснення наслідків вчинення нотаріальної дії у здатності цієї особи

усвідомлювати значення цієї нотаріальної дії, її наслідків та змісту роз'яснень нотаріуса, а також відповідності волі і волевиявлення особи щодо вчинення нотаріальної дії.

У разі перевірки цивільної дієздатності фізичної особи, яка не досягла 18 років, але може бути визнана такою, що має повну цивільну дієздатність, нотаріус вимагає рішення суду або свідоцтво про одруження щодо факту реєстрації шлюбу особи, яка не досягла повноліття, або свідоцтво про народження дитини, в якому неповнолітня особа записана матір'ю або батьком дитини, або свідоцтво про реєстрацію підприємницької діяльності чи виписку з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

У разі наявності сумнівів щодо уповноваженого представника, а також його цивільної дієздатності та правоздатності нотаріус має право зробити запит до відповідної фізичної чи юридичної особи.

Нотаріус зобов'язаний встановити дійсні наміри кожної із сторін до вчинення правочину, який він посвідчує, а також відсутність у сторін заперечень щодо кожної з умов правочину.

Встановлення дійсних намірів кожного з учасників правочину здійснюється шляхом встановлення нотаріусом однакового розуміння сторонами значення, умов правочину та його правових наслідків для кожної із сторін. Встановлення дійсних намірів однієї із сторін правочину може бути здійснено нотаріусом за відсутності іншої сторони з метою виключення можливості стороннього впливу на її волевиявлення.

Правочин посвідчується нотаріусом, якщо кожна із сторін однаково розуміє його значення, умови та правові наслідки, про що свідчать особисті підписи сторін на правочині.

При посвідченні правочинів, засвідченні вірності копій (фотокопій) документів і виписок з них, справжності підпису на документах, вірності перекладу документів з однієї мови на іншу, при посвідченні часу пред'явлення документа, при видачі дублікатів тощо на відповідних документах робляться посвідчувальні написи. На підтвердження права на спадщину, права власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя, повноважень виконавця заповіту, про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися, а також посвідчення фактів, що фізична особа є живою, про перебування її у певному місці, про прийняття на зберігання документів, про передачу заяви видаються відповідні свідоцтва.

Кожній нотаріальній дії присвоюється окремий реєстровий номер. Номер, під яким нотаріальна дія зареєстрована в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій, позначається на документах, що видаються нотаріусом, чи в посвідчувальних написах.

Нотаріальна дія вважається вчиненою з моменту внесення про це запису до реєстру реєстрації нотаріальних дій. Запис у реєстрі для реєстрації нотаріальних дій є доказом вчинення нотаріальної дії.

Згідно із ст. 49 ЗУ «Про нотаріат», нотаріус відмовляє у вчиненні нотаріальної дії, якщо:

- вчинення такої дії суперечить законодавству України;
- не подано відомості (інформацію) та документи, необхідні для вчинення нотаріальної дії;
- дія підлягає вчиненню іншим нотаріусом або посадовою особою, яка вчиняє нотаріальні дії;
- є сумніви у тому, що фізична особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, усвідомлює значення, зміст, правові наслідки цієї дії або ця особа діє під впливом насильства;
- з проханням про вчинення нотаріальної дії звернулася особа, яка в установленому порядку визнана недієздатною, або уповноважений представник не має необхідних повноважень;
- правочин, що укладається від імені юридичної особи, суперечить цілям, зазначеним у їх статуті чи положенні, або виходить за межі їх діяльності;
- особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії, не внесла плату за її вчинення;
- особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії, не внесла встановлені законодавством платежі, пов'язані з її вчиненням;
- в інших випадках, передбачених законом.

Нотаріус також не приймає для вчинення нотаріальних дій документи, якщо вони не відповідають вимогам, встановленим законом.

У сукупності вищенаведений комплекс обов'язкових дій, які зобов'язаний вчинити нотаріус, і забезпечує охорону прав та законних інтересів суб'єктів цивільних правовідносин і законність таких відносин у цілому.

Перелік нотаріальних дій закріплено ст. 34 Закону України «Про нотаріат», при цьому на нотаріусів може бути покладено вчинення інших нотаріальних дій згідно із законом.

Фізичні особи-підприємці найчастіше звертаються за вчиненням таких нотаріальних дій, як посвідчення правочинів, в першу чергу – договорів, що має беззаперечне практичне значення, оскільки забезпечує додаткові гарантії їх законності та дійсності. Стійкість договору чи іншого правочину пов'язується з їх правомірністю, нотаріус же перевіряє наявність необхідного складу юридичних фактів, у тому числі правоздатність і дієздатність сторін, належність їм суб'єктивних прав, які вони передають іншим особам, тощо. Діяльність нотаріуса у сфері охорони прав та законних інтересів осіб, які звертаються за посвідченням різного роду правочинів, реалізується через створення такого правочину (договору), який би передбачав механізм правових гарантій, що виключає можливість різного роду порушень прав осіб, які укладають такий правочин, третіх осіб та не допускає порушень з їх сторони. Нотаріально посвідчений правочин захищає його сторони від усіляких несподіванок, є правомірним і стійким. Це особливо важливо для підприємця при вчиненні правочинів на великі суми чи з приводу об'єктів, що мають значну вартість, а також при налагодженні контактів, комерційних зв'язків, укладенні договорів з контрагентами, з

якими ще не приходилося співробітничати.

Цивільне законодавство передбачає необхідність обов'язкового нотаріального посвідчення деяких видів правочинів, зокрема правочинів про відчуження та заставу земельної ділянки, єдиного майнового комплексу, житлового будинку (квартири) або іншого нерухомого майна (ст.ст. 577, 657 ЦК України), договорів ренти (ст. 732 ЦК України), посвідчення довіреностей, їх припинення та скасування (ст. 245 ЦК України), договорів управління нерухомим майном (ст. 1031 ЦК України), договорів найму або позики будівлі, іншої капітальної споруди (їх окремих частин), укладений на строк не менше трьох років (ст.ст. 793, 828 ЦК України), оренди житла з викупом (ст. 811 ЦК України), найму (оренди) або позики транспортних засобів (ст. ст. 799, 828 ЦК України) тощо. Вказані правочини складають основу цивільно-правового обігу та стосуються найбільш вагомих прав фізичних та юридичних осіб, таких як право власності, право володіння і користування земельною ділянкою, право забудови, право управління майном тощо. В той же час, окрім правочинів, що згідно з ЦК України підлягають обов'язковому нотаріальному посвідченню, підприємці мають право нотаріально засвідчити й інші правочини.

Варто зазначити, що ст.ст. 283, 284 ГК України, на відміну від ч. 2 ст. 799 ЦК України, не встановлені вимоги щодо обов'язкового нотаріального посвідчення договорів оренди транспортних засобів у сфері господарювання. Це викликало на практиці питання щодо необхідності обов'язкового нотаріального посвідчення договору найму транспортного засобу за участі фізичної особи-підприємця, за умови, якщо інша сторона такого договору також є фізичною особою-підприємцем або юридичною особою.

Відповідь на це питання надано Вищим господарським судом України, зокрема в постанові у справі № 03/2073 від 15.03.2011 р. зазначено, що положення ч. 2 ст. 799 ЦК України не можуть бути застосовані до такого договору оренди, оскільки правове регулювання підприємницької діяльності юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у даному випадку є тотожними. Стосовно договорів оренди транспортних засобів, укладених юридичними особами, ЦК України та ГК України не вимагають обов'язкового нотаріального посвідчення [4].

Згідно з п. 4.2. Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України при посвідченні правочинів щодо розпорядження спільним майном подружжя, якщо правовстановлюючий документ оформлений на ім'я одного з подружжя, нотаріус вимагає письмову згоду іншого з подружжя. Справжність підпису другого з подружжя на заяві про таку згоду має бути нотаріально засвідчена. В нотаріальній практиці при посвідченні правочинів за участі фізичної особи-підприємця виникають питання, пов'язані з реєстрацією права власності фізичних осіб-підприємців на нерухоме майно, зокрема щодо того, чи є майно, придбане у власність фізичною особою-підприємцем спільною власністю подружжя і чи потрібно брати згоду подружжя на відчуження такого майна.

Статтею 52 ч. 2 ЦК України встановлюється правило, що фізична

особа-підприємець, яка перебуває у шлюбі, відповідає за зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, усім своїм особистим майном і часткою у праві спільної сумісної власності подружжя, яка належатиме їй при поділі цього майна.

Хоча норми щодо віднесення такого майна до особистої приватної власності одного із подружжя СК України не містить, проте мають місце різні точки зору щодо даного питання.

Так, пленумом Верховного Суду України в п. 29 постанови від 21.12.2007 р. «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» роз'яснив, що, відповідно до положень ст.ст. 57, 61 СК, ст. 52 ЦК, майно приватного підприємства та фізичної особи-підприємця не є об'єктом спільної сумісної власності подружжя. Інший із подружжя має право тільки на частку одержаних доходів від цієї діяльності [5].

Фахівцями з Української нотаріальної палати на електронному веб-сайті даної організації роз'яснюється, що майно, придбане фізичною особою-підприємцем, є спільною власністю подружжя; для з'ясування ж необхідності взяття згоди подружжя на відчуження майна необхідно уточнювати в правовстановлювальному документі як вказано власника: просто П.І.Б. чи фізична особа-підприємець [6].

У роз'ясненні Міністерства юстиції України від 14.01.2011 р. щодо статусу фізичної особи-підприємця та листі від 04.08.2008 р. щодо реєстрації транспортних засобів за фізичними особами-підприємцями зазначається, що чинне законодавство не виділяє такого суб'єкта права власності як фізична особа-підприємець та не містить норм щодо права власності фізичної особи-підприємця. Отже, суб'єктом права власності визнається саме фізична особа, яка може бути власником будь-якого майна, крім майна, що не може перебувати у власності фізичної особи. При цьому правовий статус фізичної особи-підприємця не впливає на правовий режим майна, що перебуває у його власності. Нерухоме майно, транспортні засоби мають реєструватися за фізичною особою, а не за фізичною особою-підприємцем [7; 8].

Не можна залишити поза увагою й рішення Конституційного Суду України від 19.09.2012 р. № 17-рп/2012 у справі за конституційним зверненням приватного підприємства „ІКІО“ щодо офіційного тлумачення положення ч. 1 ст. 61 СК України, яким питання майна фізичної особи-підприємця хоча й не врегульовано, проте роз'яснено, що статутний капітал та майно приватного підприємства є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя [9].

Питання про правовий режим майна фізичної особи-підприємця набуває свого значення не лише у разі поділу майна або визнання його банкрутом. Як слушно вказує І.В. Жилінкова, досить важко уявити собі діяльність підприємця, який працює під страхом постійної «загрози» з боку другого з подружжя і в якості вирішення даного питання до його законо-

давчого врегулювання найкращим виходом вбачає самостійне його визначення подружжям шляхом укладення шлюбного договору [10, с. 211–212].

До інших нотаріальних дій, що забезпечують охорону прав та законних інтересів фізичних осіб-підприємців під час здійснення підприємницької діяльності, можна віднести засвідчення вірності копій документів і виписок з них; засвідчення справжності підпису на документах; засвідчення вірності перекладу документів; посвідчення часу пред'явлення документів; посвідчення totoжності громадянина і особи, зображеної на фотографічній картці; накладення заборони відчуження майна; передача заяви фізичних і юридичних осіб, прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів, прийняття на зберігання документів.

Варто зазначити, що вчиненням такої нотаріальної дії, як передання заяви фізичних та юридичних осіб іншим фізичним та юридичним особам, відповідно до п. 1.3. Порядку подання та обігу електронних документів державному реєстратору, нотаріусом може бути передано електронні документи державному реєстратору для проведення державної реєстрації фізичної особи-підприємця [11]. Об'єктом правової охорони при вчиненні такої дії є не безпосередньо майнові права чи інтереси фізичної особи-підприємця, а організаційно-передумовні права та інтереси, а саме право на державну реєстрацію особи в якості фізичної особи-підприємця.

Висновки. Обсяг статті не дозволяє в повній мірі визначити всі особливості провадження нотаріальних дій за участю фізичної особи-підприємця. Проте зазначені положення, на нашу думку, є достатньо новими в теорії цивільного процесуального права, сприяють удосконаленню механізму охорони нотаріусом прав та законних інтересів підприємців. Продовження теоретичного дослідження особливостей вчинення нотаріальних дій, що сприяють охороні прав та інтересів фізичних осіб-підприємців, на нашу думку, буде мати позитивне значення як для науки цивільного процесуального права України, так і для законотворчої діяльності та правозастосування.

Бібліографічні посилання

1. Комаров В.В. Нотариат и нотариальный процесс : учебник. / Комаров В.В., Баранкова В.В. – Х., 1999.
2. Желіховська Ю.В. Охорона цивільних прав та інтересів нотаріусом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю.В. Желіховська. – К., 2012.
3. Резолюція Европейського парламенту А3-0422/93 «О положении и организации нотариата в 12 государствах-членах Сообщества» / Европейский парламент // Российская юстиция. – 1999. – № 1. – С. 33–34.
4. Постанова від 15.03.2011 р., справа № 03/2073 [Електронний ресурс] / Вищий господарський суд України // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua>.
5. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя : постанова Пленуму Верховного Суду України № 11 від 21.12.07 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Українська нотаріальна палата: питання – відповідь [Електронний ресурс] / Українська нотаріальна палата // palata.notariat.org.ua. – Режим доступу: <http://palata.notariat.org.ua/search.html?search=0&q=%F4%B3%E7%E8%F7%ED%E0+%EE%F1%EE%E1%E0->

%EF%B3%E4%EF%F0%E8%BA%EC%E5%F6%FC&where=faq

7. Статус фізичної особи-підприємця: проблеми застосування законодавства: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 14.01.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

8. Щодо реєстрації транспортних засобів за фізичними особами-підприємцями : лист від 04.08.2008 р. № 7885-0-33-08 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

9. Рішення у справі за конституційним зверненням приватного підприємства „ІКІО“ щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 61 Сімейного кодексу України від 19.09.2012 р. № 17-рп/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

10. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. І.В. Жилінкової. – Х., 2008.

11. Порядок подання та обігу електронних документів державному реєстратору : наказ Міністерства юстиції України від 19.08.2011., № 2010/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

Надійшла до редакції 29.11.2012

А.С. Бочарникова

здобувач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 349.2

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В УКРАЇНІ

Розглянуто проблемні питання нормативно-правового забезпечення охорони праці на підприємствах в Україні. Встановлено, що в умовах сьогодення існуючий нормативно-правовий базис у досліджуваній сфері втрачає свою актуальність та потребує удосконалення.

Ключові слова: *нормативно-правові акти, стандарти, охорона праці, підприємства.*

Рассмотрены проблемные вопросы нормативно-правового обеспечения охраны труда на предприятиях в Украине. Определено, что в настоящих условиях существующий нормативно-правовой базис в исследуемой сфере теряет свою актуальность и нуждается в усовершенствовании.

Ключевые слова: *нормативно-правовые акты, стандарты, охрана труда, предприятия.*

Issues of legal support of safety at enterprises in Ukraine are considered. It is found that under present conditions existing legal basis in the study area is losing its relevance and need of improvement.

Keywords: *regulations, standards, safety, company.*

Постановка проблеми. Держава встановила у Конституції право працівника на належні, безпечні та здорові умови праці, й відповідно гарантує забезпечення належного захисту працівника, як більш «вразливої» у правовому сенсі сторони трудового договору. Справа у тому, що працівник у процесі своєї трудової діяльності доволі значну частину життя має знаходитись на роботі, тому роботодавець і зобов'язаний створити для нього належні, здорові та безпечні умови праці, щоб зберегти не тіль-